

2009-09-03

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΣΔΟΚΙΜΟ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Περιφερειακές ανισότητες στη σύγχρονη Ελλάδα όσον αφορά τη διαφορική θνησιμότητα ανά φύλο, αναδεικνύει εργασία του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, στην οποία παρουσιάζεται η εξέλιξη των περιφερειακών ανισοτήτων σχετικά με τη διαφορική θνησιμότητα ανά φύλο του ελληνικού πληθυσμού στην δεκαπενταετία 1991-2006 και συγκεκριμένα σε τρεις διαφορετικές περιόδους, 1990-1992, 2000-2002 και 2005- 2007.

Η εργασία αποτελεί προϊόν δουλειάς του κ. Μιχάλη Αγοραστάκη, υποψηφίου διδάκτορα στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων (ΕΔΚΑ), ενώ τα δεδομένα χορηγήθηκαν από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία.

Για το 1991, αναφέρει ο κ. Αγοραστάκης στο Εθνικό Πρακτορείο Ειδήσεων, προκύπτει, όσον αφορά τους άνδρες, ότι οι περιφέρειες Κρήτης και Πελοποννήσου καταλαμβάνουν τις δύο πρώτες θέσεις, με μέση προσδοκώμενη ζωή στη γέννηση τα 76,53 και 76,39 έτη, ενώ τις δύο τελευταίες, οι περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, με 74,20 και 72,83 έτη, αντίστοιχα.

Το ενδοπεριφερειακό εύρος μεταξύ της μέγιστης και της ελάχιστης τιμής ανέρχεται το 1991 στα 3,71 έτη. Όμως, η διαφορά των 1,37 ετών μεταξύ των δύο τελευταίων περιφερειών "απομονώνει" χωρικά την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, εντάσσοντας την Κεντρική Μακεδονία στο χωρικό σύνολο των περιφερειών με προσδόκιμο ζωής μεταξύ 74 και 75 ετών, γύρω από τον εθνικό μέσο όρο (74,74 έτη), μαζί με την (περιφέρεια) Αττικής, Θεσσαλίας και Δυτικής Ελλάδας.

Ταυτόχρονα, τιμές άνω του μέσου όρου σημειώνουν οι περιφέρειες των Ιονίων Νήσων, της Ηπείρου, της Δυτικής Μακεδονίας, της Στερεάς Ελλάδας, του Βορείου και Νοτίου Αιγαίου.

Μια δεκαετία αργότερα (2001), διαπιστώνεται- συνεχίζει ο ερευνητής- η μερική ανακατανομή της θέσης των περιφερειών μας στην ιεραρχία των ανδρών, καθώς στην πρώτη θέση βρίσκουμε πλέον την περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου (77,33 έτη), με την Κρήτη (76,88 έτη) να υποβαθμίζεται στη δεύτερη θέση.

Έτσι, το Νότιο Αιγαίο, με προσδόκιμο ζωής ελαφρώς μεγαλύτερο από 77 έτη, διαφοροποιείται χωρικά από τις αμέσως επόμενες Περιφέρειες στη σειρά κατάταξης (Κρήτης, Πελοποννήσου, Ηπείρου, Ιονίων Νήσων, Βορείου Αιγαίου, Δυτικής Μακεδονίας και Δυτικής Ελλάδας), το σύνολο των οποίων, έχοντας μεταξύ 76 και 77 ετών, δημιουργεί ένα "πέταλο", οι υποενοότητες του οποίου έχουν τιμές της μέσης προσδοκώμενης ζωής στη γέννηση υψηλότερες του μέσου εθνικού όρου (75,90 έτη).

Ακολουθούν οι περιφέρειες (Αττικής, Στερεάς Ελλάδας, Θεσσαλίας και Κεντρικής Μακεδονίας) που σχηματίζουν ένα παράλληλο του πρώτου γεωγραφικού τόξου, ενώ στις κατώτατες θέσεις σταθερά βρίσκονται οι περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης (75,56 και 73,92 έτη αντίστοιχα), η προσδοκώμενη ζωή

των οποίων είναι κατά 1,64 έτη και 3,41 έτη χαμηλότερη αντιστοίχως αυτής του Νοτίου Αιγαίου.

Προχωρώντας στο 2006, μία ακόμη νησιωτική περιφέρεια, των Ιονίων Νήσων, σημειώνει ο ερευνητής, καταλαμβάνει την πρώτη θέση με προσδόκιμο ζωής στα 78,45 έτη, υποβαθμίζοντας το Νότιο Αιγαίο (78,21 έτη) στη δεύτερη.

Το χωρικό μοτίβο της επιβίωσης μεταβάλλεται, ενώ η Ανατολική Μακεδονία-Θράκη (75,25 έτη) καταλαμβάνει πάντοτε την τελευταία θέση στην ιεραρχία, με διαφορά 1,47 έτη από την αμέσως προηγούμενη στην κατάταξη Κεντρική Μακεδονία (76,72 έτη) και 3,20 έτη από αυτήν των Ιονίων Νήσων.

Οι περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Θεσσαλίας και Κεντρικής Μακεδονίας, σχηματίζουν μία ενδιάμεση ζώνη έχοντας τιμές κάτω του μέσου εθνικού (77,17 έτη).

Συνεπώς, με βάση τη διαχρονική εξέλιξη της μέσης προσδοκώμενης ζωής στη γέννηση των ανδρών, διαπιστώνουμε- διευκρινίζει ο κ. Αγοραστάκης- κατ' αρχάς τη σταθερότητα συγκεκριμένων περιφερειών.

Ειδικότερα, οι περιφέρειες Κρήτης, Πελοποννήσου και Νοτίου Αιγαίου καταλαμβάνουν σταθερά τις πρώτες θέσεις το 1991 και το 2001 (το 2006 όμως μόνον η τελευταία παραμένει στις τρεις πρώτες μαζί με τις περιφέρειες Ιονίων Νήσων και Ηπείρου), ενώ στον αντίποδα οι περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης καταλαμβάνουν πάντοτε τις δύο τελευταίες θέσεις.

Συνεχίζοντας την ανάλυση για τις γυναίκες, μπορούμε, υποστηρίζει ο ερευνητής, να εντοπίσουμε δύο σημεία, που διέπουν όλα τα έτη παρατήρησης: το πρώτο αφορά, όπως ακριβώς και στην περίπτωση των ανδρών, τη σταθερότητα των περιφερειών Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, στις τελευταίες θέσεις της κατάταξης, με τη δεύτερη να έχει το χαμηλότερο προσδόκιμο ζωής, με διαφορά πάνω από ένα έτος από την τελευταία. Το δεύτερο αφορά την παραμονή των περιφερειών της Ηπείρου, της Κρήτης και της Πελοποννήσου στις τρεις πρώτες θέσεις.

Λαμβάνοντας υπόψη τα δύο αυτά σημεία για το 1991, διακρίνουμε την Ήπειρο (81,40 έτη) και την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (78,04 έτη) στα άκρα της κατάταξης, με διαφορά μέγιστης και ελάχιστης μέσης προσδοκώμενης ζωής στη γέννηση τα 3,36 έτη.

Με τιμές γύρω από το μέσο όρο (79,65 έτη) βρίσκουμε τις περιοχές Νοτίου Αιγαίου, Ιονίων Νήσων, Δυτικής Μακεδονίας και Αττικής, ενώ με μέση διαφορά +1 έτος από τις προηγούμενες και τιμές μεγαλύτερες του μέσου εθνικού όρου βρίσκονται οι περιφέρειες Ηπείρου, Κρήτης, Πελοποννήσου, Στερεάς Ελλάδας, Βόρειου Αιγαίου, Θεσσαλίας και Δυτικής Ελλάδας.

Όσον αφορά το 2001, αν και η αντίθεση των ακραίων περιφερειών παραμένει (82,44 έναντι 79,76 ετών), ωστόσο η διάφορά τους μειώνεται σε 2,68 έτη.

Η Αττική, η Θεσσαλία και η Κεντρική Μακεδονία διαφοροποιούνται χωρικά, έχοντας τιμές της μέσης προσδοκώμενης ζωής στη γέννηση κάτω του μέσου εθνικού όρου (80,90 έτη), σε

αντίθεση με τις περιφέρειες της Κρήτης, της Πελοποννήσου, του Βορείου Αιγαίου, των Ιονίων Νήσων, του Νοτίου Αιγαίου, της Δυτικής Μακεδονίας, της Δυτικής Ελλάδας και της Στερεάς Ελλάδας. Το χωρικό μοτίβο τείνει να προσεγγίσει αυτό των ανδρών, με εξαίρεση αφενός μεν την "πρώτη" περιφέρεια, αφετέρου δε τη θέση της Στερεάς Ελλάδας.

Μία πενταετία (2006) αργότερα, οι ενδοπεριφερειακές διαφορές αυξάνονται στα 3,34 έτη και ταυτόχρονα αναδεικνύεται μία γεωγραφική ζώνη με προσδόκιμο ζωής άνω των 82 ετών με βορειο-δυτική κατεύθυνση, που περιλαμβάνει 8 από τις 13 περιφέρειες της χώρας (Ηπείρου, Κρήτης, Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων, Νοτίου Αιγαίου, Δυτικής Μακεδονίας, Στερεάς Ελλάδας και Θεσσαλίας). Περιμετρικά της ζώνης αυτής βρίσκονται οι περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Κεντρικής Μακεδονίας και Βορείου Αιγαίου. Η Αττική, ευρισκόμενη στο γεωγραφικό κέντρο, διακόπτει τη χωρική συνέχεια της ζώνης υψηλής επιβίωσης (από τον νοτιο-ανατολικό νησιωτικό χώρο προς την ηπειρωτική και βορειο-δυτική νησιωτική Ελλάδα).

Εξετάζοντας τις διαφορές στο προσδόκιμο ζωής μεταξύ των δύο φύλων, αναδεικνύεται- συμπεραίνει ο κ. Αγοραστάκης- σαφώς το συγκριτικό πλεονέκτημα των γυναικών. Έτσι, η Ήπειρος βρίσκεται σταθερά στις πρώτες θέσεις, με τη μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ των δυο φύλων (6,12 το 1991, σε 5,87 το 2001 και 5,83 έτη το 2006), ενώ η μικρότερη διαφορά καταγράφεται το 1991 στις περιφέρειες Κρήτης, Νοτίου Αιγαίου και Δυτικής Μακεδονίας (4,26 έτη για τις δύο πρώτες και 3,99 έτη για την τελευταία) και το 2001 στις περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας και του Νοτίου Αιγαίου (4,81 και 4,26 έτη), ενώ το 2006 η ελάχιστη τιμή μετατοπίζεται γεωγραφικά προς τα δυτικά, στην περιφέρεια των Ιονίων Νήσων (3,91 έτη) και ακολουθεί η περιφέρεια Βορείου Αιγαίου με 4,02 έτη.

Διαχρονικά, στο σύνολο της χώρας, η διαφορά σταθεροποιείται γύρω από τα 5 έτη, ενώ δεν υπάρχουν έντονες διακυμάνσεις σε επίπεδο περιφέρειας, με μοναδικές εξαιρέσεις αφενός μεν την περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (όπου την περίοδο 1991-2001 η διαφορά της μέσης προσδοκώμενης ζωής στη γέννηση ανάμεσα στα δύο φύλα αυξάνεται κατά 1,13 έτη), αφετέρου δε των Ιονίων Νήσων, όπου η διαφορά αυτή συρρικνώνεται κατά ένα περίπου έτος στην